

Alenka Polak

**AKTIVNOSTI
ZA SPODBUJANJE IN RAZVIJANJE
TIMSKEGA DELA**

Priročnik za timsko delo v šoli

**AKTIVNOSTI
ZA SPODBUJANJE IN RAZVIJANJE
TIMSKEGA DELA**

Priročnik za timsko delo v šoli

Alenka Polak

**UNIVERZA V LJUBLJANI
Pedagoška fakulteta**

UNIVERSITY OF LJUBLJANA
Faculty of Education

Ljubljana, september 1999

Mag. Alenka Polak
AKTIVNOSTI ZA SPODBUJANJE IN RAZVIJANJE TIMSKEGA DELA
Priročnik za timsko delo v šoli

Recenzija: dr. Cveta Razdevšek-Pučko, izredna profesorica

Lektoriranje: Jasna Kamin

Za izdajatelja: prof. dr. Miran Čuk, dekan

Za založniško komisijo: prof. dr. Saša A. Glažar

Oblikovanje in računalniški prelom: Igor Cerar, ing.

Izdala: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani

Tisk: Tiskarna Pleško d.o.o. Ljubljana

Naklada: 500 izvodov, 1. izdaja

©1999 avtor

TEMPUS S JEP-11187-96

U 371.3

947/13

Po Zakonu o davku na dodano vrednost (Uradni list RS št. 89/98, 7. točka, 25. člen)
sodi knjiga med proizvode, za katere se plačuje 8 % davek od prometa proizvodov.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.124:658.310.324.4

POLAK, Alenka

Aktivnosti za spodbujanje in razvijanje timskega dela : priročnik za timsko
delo v šoli / Alenka Polak. - 1. izd. - Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 1999

ISBN 86-7735-020-9

103319808

VSE PRAVICE PRIDRŽANE. REPRODUCIRANJE IN RAZMNOŽEVANJE DELA PO ZAKONU
O AVTORSKI PRAVICI NI DOVOLJENO.

VSEBINA

PREDGOVOR	5
USMERITVE ZA UPORABO PRIROČNIKA	6
Aktivnost 1: POJMOVANJE TIMSKEGA DELA V ŠOLI	8 ✓
Aktivnost 2: ANALIZA IZKUŠENJ S TIMSKIM DELOM	11
Aktivnost 3: OSNOVNI POGOJI IN CILJI TIMSKEGA DELA V ŠOLI	13 ✓
Aktivnost 4: OSEBNA PRIPRAVLJENOST ZA TIMSKO POUČEVANJE	15 ✓
Aktivnost 5: DINAMIKA V TIMU	18 ✓
Aktivnost 6: KOMUNIKACIJA V TIMU	22 ✓
Aktivnost 7: PRAVILA TIMSKEGA DELA	27 ✓
Aktivnost 8: VLOGE V TIMU	29 ✓
Aktivnost 9: SPRETNOSTI TIMSKEGA DELA	32 ✓
Aktivnost 10: TIMSKO NAČRTOVANJE	34
Aktivnost 11: TIMSKO POUČEVANJE	36
Aktivnost 12: EVALVACIJA PRI TIMSKEM DELU	37
Aktivnost 13: PREDNOSTI TIMSKEGA DELA	38
Aktivnost 14: TEŽAVE PRI TIMSKEM DELU	40
Aktivnost 15: IGRA VLOG	44
LITERATURA	47

PREDGOVOR

Uspešno pedagoško delo v šoli ne more več temeljiti le na dobrih učiteljih – posameznikih. Sodobni pristopi k učenju (npr. interdisciplinarnost, individualizacija in diferenciacija pedagoškega dela, projektno učno delo) so oblikovali potrebo po timskem pristopu na področju vzgoje in izobraževanja. Timsko delo pedagoških delavcev dviguje kakovost znanja učencev, spodbuja njihov kognitivni in socialni razvoj, osebnostni in strokovni razvoj učiteljev, v pozitivni smeri pa vpliva tudi na medosebne odnose v delovnem okolju.

Timska naravnost pedagoškega prostora je tudi ena od smernic naše šolske prenove in nove šolske zakonodaje, po kateri bo timsko delo (še posebej timsko poučevanje), prisotno zlasti v prvem razredu devetletne osnovne šole, kjer bosta skupaj poučevala dva učitelja ali učitelj in vzgojitelj.

Ob svojem pedagoškem delu z rednimi, izrednimi študenti ter pedagoškimi delavci iz prakse (učiteljicami, vzgojiteljicami, svetovalnimi delavci, knjižničarji ...) sem nenehno potrjevala svojo domnevo, da imajo naši učitelji s timskim delom že bogate izkušnje. Te izkušnje se nanašajo predvsem na timsko načrtovanje, manj izkušenj pa imajo s timskim poučevanjem in sistematično timsko evalvacijo.

Timsko poučevanje naj bi jim predstavljalo nov izziv, žal pa je mnogokrat spremljano tudi z dilemami in bojaznimi, ki posamezniku preprečujejo sproščeno podajanje v nove izkušnje. Izkušnje učiteljic, vzgojiteljic in drugih pedagoških delavcev, s katerimi smo si v preteklih letih na seminarjih delili novo znanje in osebna spoznanja, kažejo, da je za uspešno timsko delo treba veliko »delati na sebi«, npr. spodbujati osebno potrebo po sodelovanju z drugimi, po osebnostni in strokovni rasti ter sprejemanju in dajanju podpore.

Slovenski učitelji imajo dovolj didaktičnega znanja in zamisli za timsko načrtovanje in poučevanje, potrebujejo pa usmeritve za ozaveščanje psiholoških razsežnosti timskega dela. Prav to jim želim ponuditi s priročnikom.

Predstavljene aktivnosti sem preverjala pri svojem delu z učitelji, jih prilagajala in izpopolnjevala. To bom počela tudi v prihodnje, saj se znanje o timskem delu skozi prakso spreminja in nadgradnje. Za osebna spoznanja vseh udeležencev mojih seminarjev, ki so jih in jih še bodo delili z menoj, se iskreno zahvaljujem.

avtorica

USMERITVE ZA UPORABO PRIROČNIKA

Priročnik za timsko delo v šoli vsebuje 15 aktivnosti, ki od bralca pričakujejo aktivno sodelovanje. Vrstni red aktivnosti ni izbran naključno, temveč je utemeljen z nujno postopnostjo korakov v procesu ozaveščanja odnosa do timskega dela na področju vzgoje in izobraževanja.

Predstavljene aktivnosti so avtorsko delo in se tesno prepletajo s širšo vsebino seminarjev ali delavnic, ki jih avtorica vodi z učiteljicami in vzgojiteljicami po Sloveniji, zato pridejo vse razsežnosti uporabe priročnika do polnega izraza šele ob udeležbi na teh seminarjih.

Predstavljene aktivnosti skušajo opozoriti na nujnost osebne in kritične refleksije ter druge metakognitivne spretnosti, ki so nujne za uspešno timsko delo. Vsaka aktivnost predstavlja zaokroženo celoto s kratko utemeljitvijo pomena, ki ga ima v procesu spodbujanja in razvijanja timskega dela v šoli.

Uvodne utemeljitve vsake od predstavljenih aktivnosti skušajo v bralcu vzbuditi notranjo potrebo po aktivnem pristopu do navedenih nalog. Ponujajo teoretični okvir za razmišljanje ob aktivnostih, usmerjajo vsebino dela, predvsem pa porajajo potrebo po nadaljnjem učenju.

Priročnik je zasnovan tudi kot delovni zvezek za spremljanje učiteljevega »dela na sebi«, kot radi poimenujemo proces osebnostne in strokovne rasti. Pisno reševanje nalog v okviru posameznih aktivnosti neposredno v priročnik spodbuja k interakciji z besedilom (na zapisano se neposredno odzivamo s svojimi mislimi, samokritično presojujemo sebe in druge, razmišljamo o lastnem spreminjanju ipd.) hkrati pa ponuja preglednost nad procesom lastnega ozaveščanja različnih razsežnosti timskega dela.

Naloge zahtevajo od bralca visoko stopnjo lastne aktivnosti, bodisi v pisni ali ustni obliki. Zahtevana oblika ubeseditve posameznikovega razmišljanja ni naključna. V pisni obliki izražene misli posameznik strukturira v primerno obliko in jih lahko zadrži v zasebnosti svojega priročnika. Ustne naloge so ponavadi razširitev pisnih ter spodbujajo socialno interakcijo med člani tima. Predstavljajo tudi priložnost za preverjanje in (pre)oblikovanje vzorcev komunikacije.

Za vsako aktivnost je v priročniku predlaganih več nalog, katerih vrstni red je skladen s postopnostjo v procesu reflektiranja lastnega odnosa do timskega dela. Proces posameznikovega »dela na sebi« je pomembnejši od rezultata (vsebina in obseg zapisanega). Temelji predvsem na introspekciji, priklicu preteklih izkušenj, analizi, kritičnem vrednotenju ipd. Iskrenost in samokritičnost pri izpolnjevanju nalog sta nujna pogoja, ki ju mora bralec spoštovati, da bi dosegel zadane cilje.

Naloge se razlikujejo po številu oseb, ki jih lahko opravljajo skupaj. Največ nalog predvideva INDIVIDUALNO aktivnost v pisni obliki. Na področju timskega dela v šoli je veliko neozaveščenih pojmovanj, bojazni in pričakovanj, o katerih posameznik še ni imel priložnosti poglobljeno razmišljati. Zaradi intimnosti omenjenih stališč in vrednostne obarvanosti osebnega odnosa do lastnih sodelavcev bi bilo neposredno izpostavljanje posameznika pred večjo skupino ljudi zanj nelagodno in obremenjujoče. Poleg tega pa osebni zapis zahteva od posameznika usmerjeno in kritično analizo ter ga vsebinsko, motivacijsko in čustveno pripravi za izmenjavo mnenj z drugimi. Izmenjava mnenj in izkušenj mora biti postopna, zato si je smiselno določene osebne poglede izmenjati najprej V PARIH, ki predstavljajo ožji socialni prostor z razmeroma veliko čustvene varnosti.

Zaželeno je, da v MANJŠIH SKUPINAH ali V TIMIH/TANDEMIH potekajo tiste naloge, pri katerih je socialna interakcija več oseb nujna, da se sprožijo procesi, pomembni za posameznikovo neposredno doživljanje timskega dela. Manjše skupine so navadno naključne, odvisne od trenutno prisotnih posameznikov na seminarju; oblikovane so npr. po načelu sedežnega reda ali trenutne fizične bližine. Timi so že oblikovane socialne skupine s skupnimi cilji in že vzpostavljeno pozitivno soodvisnostjo. Navadno jih oblikujejo pedagoški delavci iz iste šole ali socialnega okolja. Največja prednost izvedbe navedenih nalog v že oblikovanih timih je, da so v aktivnosti spodbujanja in razvijanja timskega dela hkrati vključeni vsi člani. Tako so istočasno in na istem mestu izpostavljeni vsem nalogam, okoliščinam in procesom, ki jih izzovejo v priročniku predstavljene aktivnosti.

PLENARNO predstavitev in diskusijo uvajajo tiste aktivnosti, kjer je soočenje z razmišljanjem drugih nujno. Soočenje z mnenji, idejami, s pogledi drugih ustvari v nas pogoje za socialno-kognitivni konflikt, ki še poglobi naše lastno razmišljanje. Ob tem preverjamo svoja pojmovanja in stališča, se primerjamo, širimo vidike dosedanjega razmišljanja, načrtujemo drugačno pedagoško ravnanje v prihodnosti. Soočanje z mnenji drugih nas spodbuja k iskanju argumentov za lastno ravnanje in k bolj samokritičnemu pristopu k našim lastnim idejam. Ob interakciji z drugimi lahko doživljamo potrditve lastnih prepričanj, zrcalimo svoje pretekle izkušnje in bolj motivirano načrtujemo prihodnje.

Ob koncu vsakega poglavja s predstavljenimi aktivnostmi so navedeni cilji, ki smo jih želeli doseči z vsako izmed njih. Ob njih lahko premislimo in zabeležimo (ali le v mislih ocenimo), ali smo dosegli posamezne cilje. To lahko naredimo najprej na individualni ravni in šele nato v timu. Osebni in timski pregled nad doseženimi cilji vzbudi osebno zadovoljstvo in poveča motivacijo za nove naloge, nedoseženi cilji pa nas usmerijo k analiziranju razlogov, zakaj nam jih ni uspelo doseči.

Ni mogoče pričakovati, da se bomo ob priročniku naučili vsega, kar zagotavlja uspešno timsko delo. Timskega dela se ne da učiti zgolj s prebiranjem strokovne literature. Timsko delo moramo živeti. Šele ob neposrednem doživljanju timskega dela bodo aktivnosti, predstavljene v priročniku, dosegle svoj namen. Usmerjale nas bodo k sistematičnemu in poglobljenemu razmišljanju o vsem, kar spremlja naše lastno timsko delo. Zavedanje procesov in okoliščin timskega dela je namreč osnovni pogoj za nadaljnji razvoj vsakega člana tima in tima kot celote.

PEDAGOŠKA FAKULTETA - KNJIŽNICA

II 371.3

POLAK, A.

Aktivnosti

0094713

UNIVERZA V LJUBLJANI

COBISS

Naslovnica: **To smo mi**

V našem razredu je lepo. Smo razred 1.d. Imamo različne okuse, nekateri imajo radi matematiko, drugi spet kaj drugega. Naučili smo se že veliko: pisati, brati, računati, reševati matematične zgodbe. Imamo prijazno učiteljico Vlasto, ki vse to nas je naučila. Imamo jo zelo radi. Vsak teden spoznamo kaj novega. Poznamo veliko pesmic. V razredu imamo tudi papagaja Jaka. V šolo ga je prinesla sošolka Tanita.

Učenci 1.d
pod mentorstvom učiteljice
Vlaste Bartolj
OŠ Trbovlje